

18. Proleterya iktidarı kullanabilir

İşçi iktidarı'nın önündeki engeller

Lenin, Devlet ve Devrim'in tamamlayıcısı sayabileceğimiz Bolşevikler İktidarı Koruyabilirler mi? başlıklı önemli bir broşür daha yazdı. Broşür Eylül sonlarıyla 1 Ekim tarihleri arasında kaleme alınmıştı ve ezilmiş, baskı altında tutulmuş kitlelerin iktidarı ellerinde tutamayacak kadar cahil olduklarını, devlet aygıtının basit insanların çekip çeviremeyecekleri kadar karmaşık bir aygıt olduğunu ileri süren geleneksel tezlerin yanlışlığını ortaya koymak broşürün temel amacını oluşturuyordu.

Devlet ve Devrim bu sorunu genel ifadelerle değerlendirirken, bu ikinci broşür doğrudan doğruya Ekim 1917'de Rusya'da iktidarın gaspedilmesi konusunu ele alıyordu. Proleteryanın iktidarı ele geçirmesi fikrine karşı ileri sürülen argümanlardan biri,

[proleteryanın 'teknik olarak devlet aygıtını elinde tutamayacağı' argümanıdır. Bu, ayrıca muzaffer proleteryanın karşısına dikilecek en ciddi ve en zor görevlerden birisine işaret ettiği için. çok büyük bir dikkatle ele alınmayı gerektiriyor. Bu görevlerin çok çetin olacaklarına kuşku yok; ancak, kendisini sosyalist olarak adlandıran bizler bu güçlüğe yalnızca söz konusu görevlerden yan çizmek için işaret ediyor olsaydık bizi burjuva uşaklarından ayırt eden farklar pratikte sıfıra inerdi. Proleter devriminin görevlerinin çetinliği, proleteryanın yandaşlarını bu görevlerin yerine getirilmesinin araçlarını daha yakından ve daha somut olarak ele alıp değerlendirmeye yönelmelidir.(1)]

Karışılan güçlükler görevden kaçmanın bir gerekçesi değil, aşılması gereken engellerdi.

Proleteryanın yüksek memurlar katmanının yanısıra kapitalistlerin direnişiyle de karşılaşacağı bir gerçektir ve "bu direnişin kırılması bir zorunluluk" olacaktır:

[Sorun nüfusun emekçi birlikleri, sendikalar, tüketici örgütleri ve Sovyetler tarafından denetim altına alınacak ve her bir üyesi çepeçevre kuşatılacak küçük bir azınlığının, kelimenin tam anlamıyla bir avuç insanın direnişinin kırılmasından ibaret olduğuna göre, bunu başarabiliriz. Bu insanların kimler olduklarını isim isim biliyoruz. Yapmamız gereken yegane şey yöneticilerle, yönetim kurullarının üyeleriyle, hissedarlarla vb. ile amansız bir mücadeleye girişmektir. Bunlar birkaç yüz kişiden ibaret; tüm Rusya'daki sayıları olsa olsa birkaç bindir. Sovyetlere, emekçi birliklerine vb. sahip proleterya devleti bunlardan her birinin başına on hatta yüz denetmen atayabilecek güçte olacaktır; dolayısıyla, 'direnişi kırmak' bir yana, (kapitalistler üzerinde) işçi kontrolü sayesinde bunların direnişini olanaksız hale getirmek bile mümkün olabilir.

Kapitalistlerin mülkünün kamulaştırılması mesele bile olmayacaktır; asıl sorun işçi kontrolünün ülke genelinde ve tüm kapitalistlerle bunların muhtemel yandaşlarını içine alacak biçimde tesis edilmesidir. Örgütlenme unsurunu, plana dayalı hakça bir bölüşüm unsurunu içermeyi sürece, kamulaştırma tek başına hiçbir sonuç getirmez. Kamulaştırma yerine, kolayca adil bir vergilendirme yöntemine başvurabiliriz - kuşkusuz herhangi bir kimsenin vergi kaçırmasına, gerçeği gizlemesine ve yasalardan sakınmasına hiçbir fırsat vermeden. Bu fırsat ancak işçi devletindeki işçi kontrolü tarafından ortadan kaldırılabilir. Yalnızca kapitalistleri 'terörize' etmekle, yani proleterya devletinin sınırsız gücünü onlara hissettirmekle ve onları proleterya devletine karşı aktif direniş fikrinden vazgeçirmekle yetinmemeliyiz. Ayrıca, daha tehlikeli ve zararlı olacağı kuşkusuz olan pasif direnişi de kırmalıyız. Her türden direnişi kırmakla da yetinmemeliyiz. Ayrıca, kapitalistleri yeni devlet örgütü çerçevesi içinde çalışmaya da zorlamalıyız. Kapitalistleri 'ortadan kaldırmak' da yeterli değildir; (istenmeyen ve ıslah olmaz görünen 'direnişçiler'i ortadan kaldırdıktan sonra) onları yeni devletin hizmetine sokmamız da gerekir. Bu, kapitalistlerin yanısıra, burjuva aydınların üst katmanları, devlet memurları vb. için de geçerlidir... 'Çalışmayana ekmek de yok' -bu, İşçi Vekilleri Sovyeti'nin egemen güç durumuna geldiği zaman başvurabileceği ve başvuracağı temel, birinci ve en önemli kuraldır.(2)]

Proleterya devlet aygıtını işletebilir

Lenin'in tartıştığı bir başka argüman, proleteryanın devlet aygıtını harekete geçirme yeteneğini gösteremeyeceği iddiası idi. Lenin bu iddiaya şu şekilde karşılık verir:

[1905 Devrimi'nden bu yana, Rusya, 150.000.000 insana karşı sonu gelmez bir şiddete başvuran, bu insanları sınırsız bir biçimde istismar eden, nüfusun ezici çoğunluğunu insanlıkdışı bir yaşam mücadelesine ve yarı-açlığa mahkum eden 130.000 toprak sahibi tarafından yönetiliyor. Buna rağmen, bize, Bolşevik Partisi'nin 240.000 üyesinin Rusya'yı yönetemeyeceği, zenginlere karşı yoksulların çıkarlarını gözetir

biçimde yönetemeyeceği söyleniyor. Bu 240.000 insan, şimdiden yetişkin nüfusun en az bir milyonun oyunu destekleniyor; örneğin, geçen Ağustos'ta Petrograd Şehir Meclisi için yapılan seçimlerin de gösterdiği gibi, parti üyelerinin sayısıyla Avrupa'nın ve Rusya'nın deneyimi temelinde kurulmuş olan parti arasındaki oran kesinlikle bu. Dolayısıyla, her ayın yirmisinde alınan dolgun bir ücret uğruna değil, yüksek idealler uğruna sosyalist devlete sadakatle bağlı bir milyon insandan oluşan bir 'devlet aygıtı'na şimdiden sahip durumdayız.

Buna ek olarak, kendi devlet aygıtımızı bir anda, bir hamlede on misli büyütüp genişletebileceğimiz bir 'sihirli yöntem'e, kapitalist devletin bugüne kadar hiç sahip olmadığı ya da olamadığı bir yöntemle sahip bulunuyoruz. Bu sihirli yöntem, emekçi halkı, yoksul insanları her günkü devlet yönetiminin içine çekmektir.

Bu sihirli yöntemi hayata geçirmenin ve onun yanlışsız bir biçimde işletmenin ne kadar kolay olacağını açıklayabilmek için, mümkün olan en basit ve en çarpıcı örneği verelim.

Devlet, belli bir aileyi zorla bir daireden tahliye edip diğerine yerleştirebilir. Bu, kapitalist devlette sık sık olur ve bizim proleter ya da sosyalist devletimizde de olacaktır.

Kapitalist devlet, evin geçimini sağlayan bireyini yitirmiş olup ev kirasını ödeyemez duruma düşmüş bir işçi ailesini o evden çıkarır. İcra memuru bir bölük polis ya da zabıta gelir. Bir işçi mahallesinde tahliyenin gerçekleştirilebilmesi için eksiksiz bir Kazak müfrezesine ihtiyaç vardır. Neden? Çünkü, icra memuru ve zabıta, çok güçlü bir askeri koruma olmaksızın, tahliye için o mahalleye gitmeyi reddeder.

Bunlar, zorla tahliye sırasında yaşanan tablonun o eve komşu oturanlar arasında, çaresizliğin son sınırlarına itilmiş binlerce insan arasında öfke yarattığını, kapitalistlere ve kapitalist devlete karşı nefret uyandırdığını, bu işe girişmekle kendi yaşamlarını riske sokuyor olduklarını bilirler. Böylece, daha büyük bir askeri güce ihtiyaç duyulur; büyük bir şehre çeşitli alayların sevk edilmesi gereği doğar. Bu sırada askerlerin bölgenin biraz uzağında tutulmalarına dikkat edilir; aksi takdirde, askerlerin kent yoksullarının yaşamına tanık olup sosyalizm 'hastalığı'na yakalanmaları tehlikesi söz konusu olacaktır.

Proleter devlet, çok yoksul bir aileyi zor yoluyla bir zengin evine yerleştirmek zorunda kalacaktır. Bizim (söz konusu yerleştirme işini yapacak-çn.) işçi milisi bölüğümüzün 15 kişiden oluştuğunu varsayalım ve bunlardan ikisi denizci, ikisi asker, (biri partimizin üyesi veya sempatizanı olan) ikisi sınıf bilinçli işçi, biri aydın, sekizi yoksul emekçi sınıflardan gelen insanlar olsun, ve bu sekiz insandan en az beşi kadın, ev hizmetçisi, vasıfsız işçi konumunda bulunsun. Bölük zengin adamın evine gelecek, bir teftişte bulunacak ve evin ikisi kadın ikisi erkek dört kişi tarafından kullanılan beş odadan oluştuğunu keşfedecektir -"Bu kıs biraz zahmete katlanıp evin yalnızca iki odasını kullanacaksınız, yurttaşlar, ve diğer odaları şu an izbe bodrumlarda yaşayan iki ailenin yerleşimine hazır hale getireceksiniz. İnşaat mühendislerinin yardımıyla (siz, bayım, siz de bir mühendissiniz, değil mi?) herkese iyi bir barınak hazırlayacağız, o zamana kadar evde biraz sıkışarak yaşamak zorunda kalacaksınız. Telefonunuzdan on aile yararlanacak. Bu, alış-veriş vb. işler sırasında zaman yitirilmemesini ve yüz çalışma saati tasarrufla bulunulmasını sağlayacak. Ailenizde, hafif işleri yerine getirebilecek iki çalışmayan insan var: biri 55 yaşında bir bayan, diğeri 14 yaşında bir erkek olan iki yurttaş. Bu ikisi, günde üç saat çalışmakla yükümlü olacaklar, yapacakları şey ise on ailenin gereksindiği erzakların bölüşümünü düzenlemek ve bunun için gerekli hesapları tutmak olacak. Bölüğümüz içindeki öğrenci yurttaş şimdi bu devlet emrini iki nüsha halinde yazacak ve siz bu emri samimi bir biçimde yerine getireceğinizi beyan etmek üzere belgenin altına imzalamaya nazikliğini göstereceksiniz."

Bu, kanımca, eski burjuva devlet aygıtı ve devlet idaresi ile yeni sosyalist devlet aygıtı ve devlet idaresi arasındaki ayrımı ortaya koyuyor.

Bizler Ütopacılar değiliz. Vasıfsız bir işçinin ya da bir ahçının hemen bugünden yarına devlet idaresindeki bir işe ayak uyduramayacağını biliyoruz. Bu açıdan, Kadetlerle, Breshkovskaya ve Tsereteli ile hemfikiriz. Bununla birlikte, biz, yalnızca zenginlerin ya da zengin ailelerden seçilmiş resmi devlet görevlilerinin devleti idare edebilecekleri, hergünkü olağan idari çalışmayı ancak bunların gerçekleştirebilecekleri önyargısından derhal kopulmasını istediğimiz için bu baylardan ayrılıyoruz. Biz, devlet idaresinde çalışma eğitiminin sınıf bilinçli işçi ve askerler tarafından yerine getirilebileceğini, bu eğitimin hemen başlayabileceğini, yani, bu çalışma için tüm emekçi halkın, tüm yoksulların eğitime derhal başlanması gerektiğini öne sürüyoruz.(3)]

Proleteryanın potansiyel yetenekleri

Lenin'in ezilen kitlelerin potansiyel gücüne ve inisiyatifine olan güveni sınırsızdı. Bununla birlikte, bolşevikler gerçekçi insanlardı ve işçilerin de yanlış yapabileceklerini biliyorlardı.

[Bu yeni aygıtın, ilk adımlarını atarken yanlışlar yapmaktan kaçınamayacağını söylemek gereksiz... Halk, pratik sayesinde kendi kendini yönetmeyi ve yanlışlardan sakınmayı öğrenebilir, bundan başka bir yol

olabilir mi? Halkın derhal gerçek öz yönetimi geliştirmesinden başka bir yol var mı? Şu an temel sorun, devleti ancak özel görevlilerin -sahip oldukları toplumsal konumu bütünüyle sermayeye borçlu olan özel görevlilerin- idare edebileceği yolundaki önyargılı burjuva-seçkinci bakış açısının terk edilmesidir... Bugünkü temel sorun, ezilen emekçilerin kendi güçlerine olan güvenlerini artırmak, onlara, ekmeğin, her türden yiyeceğin, süt, giysi ve barınağın, vb. bölüşümünü, yoksulların çıkarlarına uygun olarak en sıkı biçimde düzenleyip örgütleyebileceklerini ve bunu yapmak durumunda olduklarını pratikte kanıtlamaktır. Bu yapılmadıkça, Rusya çökmekten ve bir enkaz yığını haline gelmekten kurtulamaz. Oysa, idari işleri proleterlerin ve yarı-proleterlerin ellerine teslim etmek için içten, yürekli, kapsamlı bir harekete girişmek halk arasında öylesine muazzam bir devrimci heyecan yaratacak, sıkıntılarla başetme konusunda halkın gücünü öylesine kat kat artıracaktır ki, bizim dar kafalı, eski, bürokratik güçlerimize olanaksız gibi görünen şey, kapitalistler, soylular, bürokratlar için ve cezalandırılma korkusu yüzünden değil, kendileri için çalışmaya başlayacak milyonlarca insan için olanaklı duruma gelecektir.(4)

'Durum istisnai ölçüde karmaşık olduğu için' bolşeviklerin iktidarı ellerinde tutamayacaklarını ileri süren bir (başka) itiraz daha var... Şu bilge adamlara bakın! Eğer 'durum istisnai ölçüde karmaşık' olmasaydı, belki de bunlar devrimi kabullenmeye istekli olurlardı.

Hiçbir zaman böyle devrimler olmaz ve bu türden bir devrimin özlemiyle yanıp tutuşmak, bir burjuva entellektüelin gerici çılgınlıklarından başka bir anlama gelmez. Bir devrim pek karmaşık görünmeyen bir durumda başlamış olsa bile, devrimin gelişiminin kendisi her zaman istisnai ölçüde karmaşık bir durum yaratır. Bir devrim, gerçek, köklü bir 'halk devrimi', Marks'ın ifadelerini kullanırsak, eskinin ölümünü ve yeni bir toplumsal düzenin doğuşunu ifade eden, on milyonlarca insanın yaşam tarzında ortaya çıkan olağanüstü karmaşık, sancılı bir sürecidir... Bu itiraza ilişkin olarak söylenebilecek hiçbir şey yok, çünkü ekonomik, siyasi ya da başka bir anlam taşımıyor. Devrimin gerilim ve korku içine ittiği insanların özlemlerinden başka bir şey içermiyor...

Temmuz Günleri'nden kısa bir süre önce zengince bir mühendisle konuşmuştum. Bu mühendis, bir zamanlar sosyal demokrat hareket içinde yer almış bir devrimci, hatta Bolşevik Parti'nin bir üyesi idi. Şimdi ise, yaşanan karışıklık ve işçilerin direngenliği karşısında korku ve öfke doluydu. "Keşke en azından Alman işçileri gibi olsalardı" dedi (yurtdışında yaşamış eğitilmiş bir insandı), "Elbette ki toplumsal bir devrimin genel olarak kaçınılmaz olduğunu biliyorum; ama burada, savaşın işçilerin düzeyini çok düşürmüş olduğu böyle bir zamanda, söz konusu olan bir devrim değil, derin bir uçurum."

Eğer tarih onun istasyona giren bir Alman ekspres treni misali barışçıl, sakin, düz ve kesin bir tarzda gerçekleşmesine izin verse, mühendisimiz devrimi kabullenmeye gönüllü olacaktı. Yani, sakin, vakur kondüktör vagonun kapısını açacak ve şöyle seslenecekti: "Toplumsal Devrim İstasyonu! Alle Aussteigen! (Herkes insin!)" Bu durumda, mühendisimizin, konumunun değişmesine, Tit Titic'lerin idaresi altında çalışan bir mühendis olmaktan çıkıp işçi örgütlerine bağlı bir mühendis haline gelmesine herhangi bir itirazı olmayacaktı. Sözü ettiğimiz bu insan, grevlere tanık olmuş bir insan. Dolayısıyla, en sıradan grevin en barışçıl zamanlarda bile ne kadar güçlü bir hırs ve öfke fırtınasına yol açtığını bilir. Yine, bu insan, sınıf mücadelesinin uçsuz bucaksız bir ülkenin bütün emekçilerini uyandırmış olduğu, savaş ve sömürünün yüzyıllarca toprak sahiplerinin eziyeti altında yaşamış, onyıllarca kapitalistlerin ve çarlık memurlarının soygunculuğuna ve eziyetine maruz kalmış milyonlarca insanı neredeyse mutlak bir umutsuzluğa sürüklemiş olduğu bir zamanda bu hırs ve öfke fırtınasının milyonlarca kat daha güçlü eseceğinin kuşkusuz bilincindedir. Bütün bunları yalnızca 'teorik olarak' anlar, buna bağlılığı yalnızca sözdendir ve gerçekte yalnızca bu 'istisnai ölçüde karmaşık durum'un korku ve paniğini yaşamaktadır.(5)

Lenin için, devrim, kitlelerin, bütün yerleşik normlara meydan okuyarak kendi bağımsız eylemleriyle tarih sahnesine çıktıkları bir dramdır. O, John Reed'in çok iyi tanımladığı gibi, herkesin bilmek, öğrenmek ve karar vermek istediği bir zamandır:

[Her şehirde, kasabaların pek çoğunda, cephe boyunca, her siyasi grup kendi gazetesine -bazan birden çok gazateye- sahipti. Yüzlerce örgüt tarafından dağıtılan yüz binlerce bildiri kışlalara, köylere, fabrikalara, caddelere akıyordu. Yıllar boyu engellenmiş eğitime duyulan açlık, devrimle birlikte çılgın bir patlamaya dönüştü. İlk altı ay boyunca, yalnızca Smolny Enstitüsü'nden her gün kamyonlar, katarlar dolusu kitap ve yayın dışarıya taşındı, toprak kitaba doydular. Rusya, bu yazılı materyali, suya hasret kızgın toprak misali, sınırsız bir hararetle emdi. Bunlar masal kitapları, gerçeklerin tahrif edildiği tarih kitapları, insanı körelten bayağı romanlar değil, toplumsal ve ekonomik teorilerin verildiği yayınlar, felsefe kitapları, Tolstoy, Gogol ve Gorki'nin eserleriydi... Tiyatrolarda, sirklerde, okul binalarında, kulüplerde, Sovyetlerin toplantı salonlarında, sendika merkezlerinde, kışlalarda düzenlenen konferanslar, tartışmalar, konuşmalar... Cephedekisiperlerde, köylerde, fabrikalarda toplantılar... Sosyal demokratları, sosyalist devrimcileri, anarşistleri, söyleyecek bir şeyi olan herkesi dinlemek üzere Putilovski Zavod'tan (Putilov Fabrikası) dışarı

akan kırk bin insanın yarattığı görülmeye değer muhteşem tablo! Bir ay boyunca, Petrograd'ın ve Rusya'nın her caddesi, konuşmacıların ve dinleyenlerin doldurduğu bir halk tribünüydü. Her trende, her tramvayda , her yerde kendiliğinden canlı tartışmalar yaşıyordu.(6)]

Kitlelerin zekası cesaretleriyle birlikte yükselişe geçmişti; güçlü bir eylemlilik bunların sıcak kanlılığına eşlik ediyordu. Reed şöyle yazıyor: "Devrim ne onların bekledikleri gibi, ne de entellektüellerin arzu ettikleri şekilde gerçekleşti. Sert, güçlü, formüllere metelik vermeyen, aşırı duygusallığı küçümseyen; yani gerçek bir devrimdi".(7)

Maksim Gorki

Hiç kimse, yıllarca özlemini duyduğu devrimin bayraktarlığını yaparak aydınların bir sembolü durumuna gelmiş, uzun yıllar Lenin'in yakın dostu olmuş ve sonra gerçekleşen devrimi kabullenememiş olan Maksim Gorki'nin varlığına kayıtsız kalamazdı. Gorki, 1917'de, Lenin'in bizim burada sözünü ettiğimiz eserinde karşı çıktığı her fikri temsil eder duruma gelmişti. Gorki, yaşanan şeyi toplumsal bir devrim olarak değil, 'sen de soyguncuları soy!' çağrısıyla patlak veren bir 'zoolojik anarşizm' olarak gördü. 20 Nisan'da, Novaia Zhizn'de şunları yazdı:

[Siyaset, yapraklarında zehirli bir düşmanlığı, kötümser kuşkuları, arsız yalanları, iftirayı, hastalıklı, çarpık arzuları ve bireye saygısızlığı barındıran bir ısırgan otunun içinde hızla ve kolaylıkla boy attığı topraktır. İnsanda kötü olarak nitelendirebileceğiniz her şey, kesinlikle siyasi mücadele dediğimiz toprakta özel bir canlılık ve bereketle serpilip boy atar.(8)]

6 Mayıs'ta, Gorki, aldığı ve içinde yazılanları olumladığı bir mektuptan bölümler aktarıyordu:

[Cep düşkününü, pis ellerin sosyalizmin büyük ve kutsal bayrağını kavradığını görmek hiç kimseyi korkutmuyor mu...? Gözünü mülkiyet hırsı bürümüş köylülük, toprağı aldıktan sonra, Zelyabov ve Breshkovskaya bayrağını parçalayıp ayaklarına tozluk yapıp geldiği yere gidecek... Askerler 'tüm dünya için barış' pankartını gönüllü olarak taşıyorlar; ama, barışı, uluslararası demokrasi adına değil, kendi bencil çıkarları adına, kendi hayatını koruma ve kişisel zenginliğe kavuşma beklentisi adına arzuyorlar.(9)]

Aşağıda söyledikleri, Temmuz Günleri'ne karşı bir tepkiydi:

[4 Temmuz günü Petrograd'ı ele geçiren iğrenç çılgınlığın sergilediği görüntü yaşantımın sonuna kadar aklımdan hiç çıkmayacak. Arkası tüfek ve makineli tüfeklerle, 'devrimci ordu'nun her cinsten üyesiyle dolu bir kamyonun çıldırmış bir domuz gibi birden bire boy göstermesi...(10)]

Gorki, 'Leninistlerin rolü' ile ilgili olarak şöyle söyleyebilecekti:

[Taşdıkları isimler ne olursa olsun, geçmişte Rusya'ya yaptıkları hizmetler ne kadar önemli olursa olsun, kitlelerin karanlık içgüdülerini kışkırtan insanlardan nefret ediyor, tiksiniyorum.(11)]

Bolşeviklerin giriştiği ayaklanma hazırlığı, Gorki'de bu duyguların uyanmasına yol açmıştı:

[Kalabalığın, yaşamın darmadağın oluşu, yalanlar ve siyasetin pisliği tarafından kışkırtılmış karanlık içgüdüleri, bizleri öfke, nefret ve kin duygularıyla zehirleyerek, ortalığı alev ve dumana boğacak; insanlar, kendi hayvansı budalalıklarını bastırmaktan aciz bir şekilde, birbirlerini öldürecekler.(12)]

'Karanlık kitleler'e yönelik bu aristokratik aşağılama, yirmi yıla yakın süre devrimci hareketin içinde yer almış bir 'fırtına kuşu'na ait!

Lenin'in Bolşevikler İktidarı Koruyabilirler mi? başlığını taşıyan broşürü, kendi döneminin Gorki'lerine verilmiş bir yanıtı. Broşür, devrimci iyimserliğin, örgütlü proleteryanın ve kişilikleri yüzyıllarca örselendikten sonra şimdi ayağa kalkıp savaşa girişen milyonların cesaretine, insancılığına ve yaratıcı yeteneklerine duyulan güvenin yoğun ve dengeli bir ifadesiydi.